

Төрскн газрун хяру ирджэх хальмг өрк-бүл-мүдт килмджән болн оньган өгхмн

Хальмг таньгъчд ийамн миньгън хальмг өрк-бүл эн джил нуулгъд авч ирхмн гидж правительствин шиндвр гарсн мбн. Терүнәс иштәгъяр тер ирджәх улсиг тосдж авч, хувадж гаргъд, кәдлмшт орулх ик төр бәәнә.

Ода Хальмг таньгъчд тавн миньгъ гар өрк-бүл нуулгъад ирчкән бәәнә. Наадксн июнь сард ирчхәхмн.

Хяру нуудж ирчхәджәх хальмг өрк-бүлмүдиг колхозмудар, совхозмудар, МТС, МЖС, предприятсәр болн учрежденьсәр чикәр хувадж гаргъх төр—таньгъчин партийн организацин тургяр куцах төр болджана.

Кәдлж чадх күн болгъиг, терүнә чад-мех кәдлмштн, түрүн болдж кәдлмшин улс икәр кергләддјәх газрумудар кәдлмшт орулх кергтә.

Ода Хальмг таньгъчд өвснә хадлгън делгү эклчксн бәәнә, өвс силосоват кәдлж йовна, хә киргългънә кәдлмшин гүргү болджана. МТС-н, совхозмудин механизатормуд, колхозникүд тәрәнә хуралгънд ардн орж белдвр кәдлжәнә. Цуг газрумудар делгү әмте бәәдг гермүд, культурн-бытовой гермүд болн малин хашас тосхгддјә йовна. Таньгъчд куцагддјәх эрки чиртә эн кергт хальмг өрк-бүлс орцл уга бәәдј чадш уга.

Западн райоггар үлгүр авч келий. Ирджәх улсн икнъкн Сальск станиц ирдж бууцхана. Эн станиц деер райисполкомин представитель бәәнә, ирсн улсиг тосдж авад, колхозмудар, совхозмудар тедниг баглад, тер колхозмудин эс гидж совхозмудин машин деер тедниг суулгъдјә тәвнә. Западн района колхозмудар, совхозмудар ирсн улсиг цаг түдәл уга фермсәр, бригадсәр, подсобн предприятсәр хувадж гаргъдјә кәдлмшт орулцхана. Колхозмудин правленьс совхозмудин гардачир әмте бәәдг эздлүдин гермүд делгү бәрхиг бурдәцхән.

Эн халхар үр Ф. И. Дедов гардјәх „Пролетарская победа“ гидг колхозин правленә кәдлмшәс үлгүр авч болхмн. Эн колхозин малин ферм, тәрәнә бригад болгънд тосхлтин кәдлмшәр гаргъчксн багмуд бәәнә, бензевозмуд, кәдлг, трактормуд болн кергтә тоот инвентарь тедн дөгдсн бәәнә. Нургәлж ирсн хальмгудас бурдәгдсн тосхлтин бригадс шавр кирпич кәдлжәнә, гермүд бәрчхәдјәнә. Тәрәнә бригад болгънар, куүтр болгънар шин уульчс гарч бәәнә. Энүнд гермүд эклдј бәрхәс урд огород хагълуадј, темсн болн виноград тәргдв. Эн шин гермүдт даругъәс әмте орулхмн.

Района организац эртәс аргъин хәәгъад, герин деевр кех хала черепиц кооперацд авч ирдж. Кирпич-черепиц болгъд заводмуд цаглагъан эклдј кәдлжән. Колхоз, МТС, совхоз, предприят, учреждень болгън эздлдин гер бәрхд өгчәс ссудиг авх документсинь белдәд, бәрджәх гермүд кезә дуусгдх болзгинь медәд, дигләд авч оркдј.

Западн районд ирчхәсн хальмгудин өрк-бүлс цугтан кәдлмшт орцхәх, теднәс ик зунь колхозмудин болн совхозмудин дөнгәр июнь—август сар-

Н. ЖЕЗЛОВ.
КПСС-н Хальмг
таньгъчин комитетин
негдгч сегләтр

мүдт бийстән бәәх гермүд бәрдж авцхәх гидж иткмдј-тәгъяр кәдлж болхмн. Района колхозмуд, ирсн улсг буудәгъяр дөнб болцхана, мал, шову хулддј авхдн нөкл болцхана.

Яшалтинск района колхозмудар болн совхозмудар, Сарпинск района „Гигант“ гидг колхозд болн Чапаевин нертә совхозд чигн ирчхәсн хальмгудин өрк-бүлс кәдлмш олдј өглгъяр, теднд бәәх эздлдин гермүд бәрдж өглгъяр кәдлмш му бишәр бурдәдјә.

Болв таньгъчин зәрм райондар эн политическ ик чиртә кәдлмшин чикдн эс куцагдәд йовдлмуд бәәнә. Кесг райондар эздлдин гермүд бәрдж авхд өгчәх ссуд өглгън ода бийн хашнгар кәдлж йовна, ода бийн теднд гермүд бәрч орминь заадј өгәд уга, тер гермүдиг бәрдж дуусх болзгинь темдгдсн график ода күртл колхозмуд, совхозмуд болн нань чигн предприятс авад уга.

Нуудж ирчхәсн улс бийстән бәәх гер бәрдж автха гидж государствин гаргъдј өгсн ссудин мбнг Черноземельск районд (КПСС-н райкомин

сегләтр үр Иванов, района куцагч комитетин ахлач үр Цвиркун), Приозери районд (КПСС-н райкомин сегләтр үр Кокшунов, района куцагч комитетин ахлач үр Олюшин), Юстинск районд (КПСС-н райкомин сегләтр үр Лиджи-Гаряев, района куцагч комитетин ахлач үр Шилов), ик муугъяр олзгддј йовна. Тин тосхлг кегхә гидж гаргъдј өгсн 9 сай үлү талач арслн мбнгн эн райодст олзгддг ода чигн бәәгъя.

Учреждень, организац болн онц улс бийсн бәәх гер бәрлгъиг, школмуд, больницс, клубс, улан шугъус, бань, гүүлгәнә предприятс тосхлгъинг келгнә халхар партийн райкомс болн района куцагч комитетс график батлад, тосхлтин кәдлмш эдл-аху болгънд ягъдј куцагддј йовхинь хату кевәр шүудж хәләцхәх зөвтә. Тосхлтин ссудин мбнг өглгъинг дарук 5-10 хонгин дотр кәдј таслад, тосхлт кәдј йовх эдл-ахус болн онц улс кергтә мод, чолу, шил, герин дееврлх болн нань чигн тосхлтин материал олдј авцхәх аргъ теднд өгхмн.

Кирпич болн черепиц келгнә заводмуд зәрм районд, колхозмудт, совхозмудт бәәнә. Тосхлтин материал ода икәр кергтә болдјәхиг тоолад, тер заводмуд хойр-гурвин селгәнд кәдлгд кехмн, тингәд тедн цуг районанн неквриг күтдн тетгдј чадх.

Таньгъчин хотл балгъсн Элстин хамхрха-эвдркәгъинь ясхд государств ик мбнг гаргъдј өгсн. Болв тосхлтин кәдлмш балгъсар ода чигн ик хашнгар кәдлж йовна. Кәдлмшчир күртдј бәәхш, нег үлү каменщик улс, тосхаччирин күч-кәлсинь бурдәлгънд ик дуту-дундс үзгднә. КПСС-н балгъсна комитет болн ВЛКСМ-н балгъсна комитет эврәнн төрән куцагдән күч күрч чадхадјәхш,

тосхлтд әмте илгәхд, түрүн болдј коммуниствр, комсомольчир болн багъчуд илгәхд эдн оньган тәвдј бәәхш, таньгъчин хотл балгъсна тосхлтин кәдлмшт йовх улс дунд олна цәәлгъврин болн политическ кәдлмш дегд сулар кәдлжәнә.

Тосхлтин организациг годрха кевәр гардлгъ бурдәх болн теднд дөнб-нөкл болх партийн болн комсомолдин балгъсна комитетсин, балгъсна куцагч комитетин кергн болдј гарчана, тосхлтин организац тосхлтин объект болгънар график болн терүгиг кәдј дуусх болзгинь эркән уга куцагд болхиг нех кергтә.

Нуудж ирчхәдјәх хальмг өрк-бүлмүдиг бурдәдјәтә кевәр тосдж авч, бәәх бәәринь олдј өгч, кәдлмшт орулгъчд болн күн бәәд болн культурн-бытовой гермүд тосхлгънд хозяйственн болн политическ ончта чир өгәд, эн тоот кәдлмшиг үлгүр-үзмдјтә кевәр кехин төлә райондин хоорнд социалистическ дөрлдә делгүрүлхмн гидж партийн таньгъчин комитет болн таньгъчин куцагч комитет шиндв. Партийн таньгъчин комитетин болн куцагч комитетин Улан туг тогтардв, эн туг 15 хонг болгън негнәсн нег талн, дөрлдәнд динлсн районд өгдлхмн. Эн кәдлмшиг куцагънд йилгәрдј куцавр бәрсн райо-

дин, колхозмудин, совхозмудин, предприятсин болн учрежденьсин гардачир улс мб-рәлгдхмн.

Хальмг ола әмтсиг бурдәдјтә кевәр тосдж авлгъиг партийн болн комсомольск организац, эдл-ахун болн учрежденьсин гардачир цугтан ик гидг онг седклән тәвдј кәдлж, тедниг шулун болдгар олна күч-кәлснә халхар кәдлжәд болдгар аргъинь хәәцхәх гидж таньгъчин комитет эврәнн батта ичмдјән кәдлжәнә.

РСФСР-н Министрмудин Совет гаргъсн Хальмг автономн таньгъчд дөнб-нөкл күргхн тускар болн льгот хальмгудт өгхн туск шиндвриг хальмг улс хальмг кевәр делгү кевәр цәәлгъдј, утх-уньгинь илгәдј партийн организацд өгчхәх зөвтә, төрскн газрун хяру ирчхәдјәх хальмг болгънд тер документсин ик чиринь медүлхмн. Бәәрн газрт үзгддјәх үлгүр орцүлад, сергмдјтә сән куүндвр кехлә ик бурдәдјдин нилчтә болдј тусна, эврәнн алдр болн үлү сәәхн Төрскән улм ясрулхн төлә цуцртан уга кәдлх дурн-седкл ургъана, тини орн-нутт бәәснәдн ик байрлгъ, омгшрлгъ күн болгъсна уханд орулна.

Июнь-август сарин эргдд нуудж ирсн өрк-бүл болгъин пәтрәр тетгдј, йоста джиргъл-бәәдлин болн туста кевәр күч-кәлсәрн кәдлгд болхиг тетгх төр мана өмн гарчана.

Парть болн правительств нигдј оньган өгч, Хальмг таньгъчиг шинәс бурдәдј бәәхдн хандј-байрлдј, хальмг өрк-бүлмүд цугтан күч-кәлсән хармилго кәдлж, мана таньгъчин күч-кәлсчир бийс деерән асн даалгъвриг куцагхн төлә ноолдлгънд ачта кевәр орцлхдн магъд уга.